

Prikaz

Rukopis primljen 20. 12. 2018.

Prihvaćen za tisak 21. 12. 2018.

<https://doi.org/10.22210/govor.2018.35.13>**Elenmari Pletikos Olof***epletiko@ffzg.hr*

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Hrvatska

Obilježavanje pola stoljeća Odsjeka za fonetiku (1968–2018)

Odsjek za fonetiku kao zasebna znanstvena i nastavna jedinica osnovan je 1968. godine na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Svečana sjednica povodom obilježavanja pola stoljeća Odsjeka za fonetiku održana je u petak, 30. studenoga 2018. godine na Filozofskome fakultetu u Zagrebu. Službeni dio svečane sjednice održan je od 12 do 14 sati u dvorani III, a nakon toga su se fonetičari i uzvanici nastavili družiti uz domjenak u maloj auli pred knjižnicom. Na sjednici je govorilo devet govornika: dekanica Filozofskoga fakulteta prof. dr. sc. Vesna Vlahović-Štetić, prof. emeritus Damir Horga, pročelnica Odsjeka doc. dr. sc. Elenmari Pletikos Olof, predstojnica Katedre za primijenjenu fonetiku prof. dr. sc. Vesna Mildner, predstojnica Katedre za estetsku fonetiku i ortoepiju hrvatskoga književnog jezika prof. dr. sc. Gordana Varošaneć-Škarić, predstojnik Katedre za teorijsku fonetiku doc. dr. sc. Marko Liker, pročelnica Odsjeka za lingvistiku prof. dr. sc. Vlasta Erdeljac, ravnateljica Poliklinike SUVAG doc. dr. sc. Katarina Pavičić Dokoza te voditelj Odjela lektora i fonetičara na HRT-u Tihomir Janjić, prof. Program svečane sjednice vodila je Jelena Pajić, diplomirana fonetičarka i voditeljica na RTL-u.

Svečana proslava započela je nastupom komornoga sastava akademskoga zbora Filozofskoga fakulteta Concordia discors koji je otpjevao hrvatsku himnu Lijepa naša domovino i akademsku himnu Gaudeamus igitur.

Uvodnom riječi prisutnima se obratila dekanica Filozofskoga fakulteta prof. dr. sc. Vesna Vlahović-Štetić. U svojem govoru dekanica je rekla kako Odsjek za fonetiku nije ni najmanji ni najveći, ni najmlađi ni najstariji, ali da je jedinstven na Fakultetu po tome što je na Fonetici najprije postojao poslijediplomski studij, a tek nakon njega redovni, diplomski studij. Dekanica je istaknula da je preddiplomski studij fonetike prema ocjenama studenata najbolji studij na Filozofskom fakultetu. Također je pohvalila članove Odsjeka što dužnosti koje im ona kao dekanica dodijeli

spremno i angažirano prihvaćaju te time doprinose uspješnosti rada Filozofskoga fakulteta.

Nakon govora dekanice komorni sastav akademskoga zbora *Concordia discors* pod ravnanjem Lobela Filipića otpjevao je pjesme Bentbaša i Grlica je zapivala.

Professor emeritus Damir Horga, iako je u mirovini, znanstveno i nastavno još je iznimno aktivan član Odsjeka. Proveo je prisutne kroz kratki vremeplov – od osnutka Zavoda za fonetiku 1954. godine, početka izvođenja doktorskog studija fonetike 1961. godine i početka izvođenja diplomskog studija fonetike koji je prvu generaciju studenata upisao 1965. godine. Profesor je zorno prikazao kako je 1968. Zavod za fonetiku prerastao u Institut za fonetiku, a Katedra za fonetiku postala samostalan Odsjek za fonetiku te što se i kojim instrumentima tada istraživalo i poučavalo na Fonetici. Znanstveni časopis *Govor* pokrenut je 1967. godine, a od 1986. članovi Odsjeka uređuju ga i brinu se za redovito izdavanje časopisa. Članovi Odsjeka od 1984. godine organiziraju znanstveni skup koji se u prvoj godini zvao *Govorna komunikacija*, a od 1995. se naziva *Istraživanja govora* te se održava trijenalno (u 2019. godini održat će se deseti skup *Istraživanja govora*). Od 2012. godine bijenalno se održavaju i *Dani Ive Škarića*, međunarodna znanstvena konferencija o retorici i argumentaciji. Profesor Horga svoju je prezentaciju ozvučio snimkama govora osnivača Odsjeka za fonetiku akademika Petra Guberine i profesora emeritusa Ive Škarića. Petar Guberina razvio je rehabilitaciju govora prema verbotonalnoj metodi te audio-vizualnu globalno-strukturnu metodu u poučavanju stranih jezika. Time je Odsjek za fonetiku u svojim počecima bio i mjesto poučavanja stranih jezika (francuskoga, njemačkoga, talijanskoga, ruskoga i engleskoga) po AVGS metodi. Elektronička oprema Odsjeka slijedila je ondašnje znanstvene trendove na svjetskoj razini te je usmjerila istraživanja prema akustici i percepciji govora. Na akustičkim, ali i medicinskim, lingvističkim i psihološkim istraživanjima postavljeni su temelji verbotonalnoga sustava Petra Guberine. Professor emeritus Ivo Škarić razvijao je Odsjek u smjeru istraživanja i poučavanja ortoepije i retorike. Jedna od njegovih najvećih zasluga, uz mnogobrojna znanstvena postignuća, bilo je i osmišljavanje te vođenje *Govorničke škole* za darovite srednjoškolce. Za taj dugogodišnji projekt koji je objedinjavao i primjenjivao fonetska znanja te zbog svoje pedagoške i društvene važnosti Ivo Škarić dobio je 2007. državnu "Nagradu Ivan Filipović" za životno djelo.

Nakon izlaganja o povijesti slijedio je kratki film, video-retrospekcija o povijesti Odsjeka u kojoj smo mogli vidjeti i čuti glavne ideje većine članova Odsjeka u posljednjih 30-ak godina. Film je na temelju arhivskih snimaka pohranjenih u knjižnici

---

Filozofskoga fakulteta te na temelju snimaka emisija s HRT-a izradio Jordan Bićanić, stručni suradnik Odsjeka za fonetiku. Dostupan je na poveznici <https://www.facebook.com/filozofski/videos/202121977330514/>.

Pročelnica Odsjeka doc. dr. sc. Elenmari Pletikos Olof predstavila je djelatnike Odsjeka. Odsjek za fonetiku ima ukupno 14 djelatnika: 12 u znanstveno-nastavnim ili suradničkim zvanjima: prof. dr. sc. Vesna Mildner, prof. dr. sc. Gordana Varošaneć-Škarić, obje redovite profesorice u trajnom zvanju, prof. dr. sc. Nikolaj Lazić, izv. prof. dr. sc. Jelena Vlašić Duić, doc. dr. sc. Ines Carović, doc. dr. sc. Arnalda Dobrić, doc. dr. sc. Gabrijela Kišiček, doc. dr. sc. Marko Liker, doc. dr. sc. Elenmari Pletikos Olof, doc. dr. sc. Diana Tomić, dr. sc. Ana Vidović Zorić, poslijedoktorandica i dr. sc. Iva Bašić, asistentica. Na Odsjeku radi i stručni suradnik Jordan Bićanić, prof., voditelj Studija za akustična snimanja te tajnica gđa Marica Živko. Knjižničarka Irena Martinović, prof. vodi zbirku fonetske literature u knjižnici Fakulteta.

Od 2005. godine, tj. nakon Bolonjske reforme, Odsjek izvodi novi program preddiplomskoga studija fonetike koji je dvopredmetan, trogodišnji studij (90 ECTS-a) i program diplomskoga studija fonetike koji je dvopredmetni, dvogodišnji (60 ECTS-a) te ima tri smjera: dva nastavnička (Govorništvo i Rehabilitacija slušanja i govora) i jedan nenastavnički (Znanstveno usmjerenje fonetike). Izvedbeni planovi studija mogu se pronaći na poveznici <http://theta.ffzg.hr/ECTS/>. Na preddiplomski se studij na godinu upisuje oko 40 studenata, a na diplomski studij fonetike oko 30 studenata. Trenutačno na Odsjeku studira oko 200 studenata. Pročelnica je uručila Nagrade za izvrsnost u studiju studentima koji su u prethodnoj akademskoj godini završili studij: najboljoj studentici na preddiplomskome studiju fonetike Moniki Dražinić i najboljem studentu diplomskoga studija Mihaelu Maligecu.

Posljednjih godina pri Odsjeku za fonetiku djeluje Klub studenata fonetike Eufonija koji je dosad organizirao četiri radionice FonET-a, edukacijskoga treninga za nefonetičare. Profesori Odsjeka za fonetiku aktivno sudjeluju u radu znanstvene i strukovne udruge Hrvatskoga filološkog društva – Odjela za fonetiku, koji promiče znanstveni i stručni razvoj fonetike. Aktualna predsjednica Odjela za fonetiku HFD-a je doc. dr. sc. Diana Tomić. U 2017. godini osnovana je i Hrvatska strukovna udruga fonetičara HSUF koja pomaže fonetičarima u praktičnim pravnim savjetima pri osnivanju obrta. Predsjednica HSUF-a je Vesna Kirinić Papeš, prof. Odsjek za fonetiku ima sklopljene ugovore o međunarodnoj suradnji ERASMUS+ ugovori (studentska i nastavna mobilnost) sa Sveučilištem u Budimpešti, ELTE i sa Sveučilištem u Münchenu, LMU München te Ugovor o suradnji s Pedagoškim institutom u Ljubljani.

Odsjek se sastoji od triju katedara: Katedre za teorijsku fonetiku, Katedre za primijenjenu fonetiku te Katedre za estetsku fonetiku i ortoepiju hrvatskoga književnog jezika. Rad katedara predstavili su njihovi predstojnici.

Katedru za primijenjenu fonetiku predstavila je predstojnica katedre prof. dr. sc. Vesna Mildner. Profesorica Mildner istaknula je da je najveća prednost Filozofskoga fakulteta mogućnost dvopredmetnosti. Studij fonetike može se kombinirati sa svim drugim dvopredmetnim studijima na fakultetu kojih je na preddiplomskoj razini 34, a na diplomskoj još znatno više jer svaki studij ima nekoliko smjerova. Područja rada fonetičara raznovrsna su: rehabilitacija osoba s oštećenjem sluha, rad s televizijskim i radijskim voditeljima i novinarima, rad na scenskome i filmskome govoru, poučavanje govorništvu itd. Nastavnim smjerom Rehabilitacija slušanja i govora obrazuju se stručnjaci za rad u ustanovama za dijagnostiku i rehabilitaciju osoba oštećena sluha i govora te u posebnim školama za takvu djecu, za praćenje slušnog i govornog statusa i razvoja djece u predškolskim i školskim ustanovama kako bi se na vrijeme otkrile slušne i govorne teškoće i djecu uputilo na rehabilitaciju; za rad s odraslim osobama oštećena sluha, posebice u individualnom tretmanu te za kontinuirano praćenje djece i odraslih osoba s ugrađenom pužnicom. Posebno je važno područje razvoja programa i građe za slušno-govornu dijagnostiku i rehabilitacijske postupke osoba oštećena sluha i govora. Za takve je poslove fonetičar idealan spoj jezičnih kompetencija, znanja o govoru i razumijevanja mehanizama slušanja i govora koje može pretočiti u praksu. Profesorica Mildner svoju je prezentaciju završila video-pozdravima nekoliko fonetičara koji su nam se svojim čestitkama javili iz raznih dijelova svijeta.

Katedru za estetsku fonetiku i ortoepiju hrvatskoga književnog jezika predstavila je predstojnica katedre prof. dr. sc. Gordana Varošaneć-Škarić koja je govorila o programu diplomskoga studija smjera Govorništvo, o znanstvenim projektima članova katedre te o brojnim publikacijama, prije svega knjigama članova katedre. Projekti i istraživanja ulaze u različita područja govornoga djelovanja: akustička i artikulacijska istraživanja govora na materinskome i stranome jeziku, zdrav i patološki govor, slušanje, istraživanje estetike glasa, forenzična fonetika, retorika, prozodija, ortoepija itd. Studijem Govorništvo fonetičari stječu znanja i vještine potrebne za poučavanje govora i govorništvu govornih profesionalaca. Govorništvo se, kao jedan od načina govora koji matično proučava fonetika, predaje u gimnazijama kao izborni ili fakultativni predmet, na zasebno organiziranim tečajevima (govorničkim školama) za darovite učenike srednjih škola, na tečajevima obrazovanja za akademske djelatnike, na tečajevima za građanstvo te kao poslovno govorništvo za poduzetnike. U elektroničkim medijima

fonetičari organizirano ili individualno (primjerice, na Odjelu lektora i fonetičara na HRT-u te na drugim televizijskim i radijskim postajama) rade s novinarima, voditeljima i spikerima (izbor na audicijama, pripreme budućih govornika te stalno praćenje, savjetovanje, analiza i vježbe).

Katedru za teorijsku fonetiku predstavio je predstojnik katedre doc. dr. sc. Marko Liker te govorio prvenstveno o znanstvenoj djelatnosti Odsjeka. U razvojnoj i znanstvenoistraživačkoj strategiji Filozofskoga fakulteta od 2018. do 2023. godine jedna od 12 glavnih istraživačkih tema je "Govorna varijabilnost i govorne tehnologije", koja je jedna od strateški bitnih istraživačkih tema na prostoru Europske Unije. Suvremeno, neposredno proučavanje govorne artikulacije u posljednjih je desetak godina omogućila oprema za elektropalatografska i ultrazvučna istraživanja koja se na Odsjeku koristi u Laboratoriju za govornu kinematiku.

Budući da Odsjek u izvedbi programa surađuje s drugim odsjecima (s Odsjekom za romanistiku, Odsjekom za kroatistiku, Odsjekom za psihologiju i Odsjekom za lingvistiku), na sjednici je govorila i prof. dr. sc. Vlasta Erdeljac, pročelnica Odsjeka za lingvistiku. Naime, Odsjek za fonetiku razvio se iz Katedre za fonetiku koja je prvotno bila upravo na Odsjeku za lingvistiku. Osim što dijele mnoge znanstvene interese, surađuju na projektima i u nastavnom programu, ta dva odsjeka planiraju izradu novoga zajedničkog diplomskog studija Kliničke fonetike i lingvistike.

Od svih institucija s kojima Odsjek surađuje najdulja je i najvažnija suradnja s Poliklinikom SUVAG. Ravnateljica Poliklinike SUVAG doc. dr. sc. Katarina Pavičić Dokoza u svom je govoru istaknula da su Poliklinika SUVAG i Odsjek za fonetiku kao dva djeteta njihova osnivača, akademika Petra Guberine te da su mu zasigurno oba bila podjednako draga.

U ime Odjela lektora i fonetičara Hrvatske radiotelevizije nazočnima se obratio i voditelj službe Tihomir Janjić, prof., koji je istaknuo da su s novinarima, voditeljima i spikerima na Hrvatskoj televiziji fonetičari počeli raditi 1991. kada su Jasmina Nikić, prof. i prof. emeritus Ivo Škarić osnovali Službu za jezik i govor (današnji Odjel lektora i fonetičara). Važnu ulogu u brizi za jezik i govor na HRT-u ima Savjet za jezik i govor u kojem je od osnutka uvijek prisutan fonetičar, a trenutačno je njegova članica izv. prof. dr. sc. Jelena Vlašić Duić.

Na kraju svečanosti dekanica Filozofskoga fakulteta prof. dr. sc. Vesna Vlahović-Štetić i pročelnica Odsjeka doc. dr. sc. Elenmari Pletikos Olof uručile su zahvalnice institucijama s kojima Odsjek za fonetiku surađuje, zaslužnim nekadašnjim članovima Odsjeka i suradnicima te sadašnjim vanjskim suradnicima i mentorima. Dodijeljene su

zahvalnice za izniman doprinos razvoju nastavne i istraživačke djelatnosti tijekom dugogodišnje suradnje s Odsjekom za fonetiku sljedećim institucijama:

- Poliklinici za rehabilitaciju slušanja i govora SUVAG
- Odjelu za fonijatriju na Klinici za ORL i kirurgiju glave i vrata KBC-a Zagreb
- Klinici za ORL i kirurgiju glave i vrata KBC-a Sestre milosrdnice
- Odsjeku za logopediju na Edukacijsko-rehabilitacijskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
- Katedri za scenski govor na Akademiji dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu
- Hrvatskom institutu za istraživanje mozga na Medicinskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu
- Microtonu d.o.o.
- Odjelu lektora i fonetičara Hrvatske radiotelevizije
- Centru za odgoj i obrazovanje "Slava Raškaj" u Zagrebu
- Dječjem vrtiću "Cvrčak" u Zagrebu
- Klasičnoj gimnaziji u Zagrebu
- Privatnoj gimnaziji i strukovnoj školi "Svijet" u Zagrebu
- 18. gimnaziji u Zagrebu

Odsjek za fonetiku dodijelio je zahvalnicu za izniman stručni doprinos u radu i razvoju Odsjeka:

- Ivančici Cesarec Bačić, prof.
- Žarku Nikinu

Zahvalnica za izniman osobni doprinos razvoju nastavne i istraživačke djelatnosti tijekom dugogodišnje suradnje s Odsjekom za fonetiku dodijeljena je nekadašnjim suradnicima:

- prof. dr. sc. Behlulu Brestovciju
  - Višnji Crnković, prof.
  - Zdenki Gavrilović, prof.
  - mr. sc. Dunji Gojković
  - prof. dr. sc. Mladenu Hedjeveru
  - Branki Jukić, prof.
  - Marini Karneluti, prof.
  - Vesni Kirinić Papeš, prof.
  - mr. sc. Vladimiru Kozini
-

- Tonku Lonzi, prof.
- Jasmini Nikić Ivanišević, prof.
- Mariji Sabadoš-Adamec, prof.
- mr. sc. Agnezi Šimunović
- mr. sc. Branki Šindiji
- prof. dr. sc. Smiljani Štajner Katušić
- dr. sc. Đurđici Vranić

Odsjek za fonetiku dodijelio je zahvalnicu za izniman osobni doprinos razvoju nastavne i istraživačke djelatnosti aktualnim vanjskim suradnicima i mentorima koji više od desetljeća surađuju s Odsjekom, izvode nastavu ili su mentori studentima te ih poučavaju radu u praksi u institucijama u kojima rade:

- izv. prof. dr. sc. Adindi Dulčić
- Idi Dvorščak, prof.
- Nedi Gugo Crevar, prof. logoped.
- Spomenki Lalić, prof.
- izv. prof. art. Ivani Legati
- mr. sc. Višnji Modrić
- Anđelki Ravlić, prof.
- dr. sc. Nađi Runjić

Dizajn plakata svečane obljetnice i zahvalnica osmislila je Cvijeta Franka Škarić, mag. ing. arch. Domjenak u auli ispred knjižnice bio je obogaćen izložbom plakata o povijesti i sadašnjosti Odsjeka za fonetiku koje je 2016. godine osmislila doc. dr. sc. Arnalda Dobrić i koji su stalno izloženi na hodniku Odsjeka.

Sjednici su uz članove Odsjeka za fonetiku i drugih odsjeka Filozofskoga fakulteta te studenata fonetike nazočili i mnogi suradnici, voditelji institucija s kojima Odsjek surađuje, vanjski suradnici, mentori, suradnici na projektima na Odsjeku. Sjednici se odazvalo više od 100 uzvanika, među njima i gospođa Vera Guberina, supruga osnivača Odsjeka za fonetiku, akademika Petra Guberine te nekoliko studenta iz prvih generacija upisanih na studij Fonetike.